

333.32 „1946”

Így lakik BUDAPEST

Előkelő női ruhásalon egy budai utcában

Mióta Lesage Sánta Ördöge leszedte a párisi háztetőket, hogy kilesse a tető alatt élő emberek életét, gyakori írói, rendezői ötlet volt leemelni a házak tetejét, oldalfalait és kikémlélni a falak között lezajló apró titkokat. Mióta a házak tetejét meg az ablakokat elvitte a háború, a szabad természet akadálytalanul jár ki-be a lakásba. Akárcsak a társbérelő...

*

A társbérelő bűnös korunk leggyakoribb teremtménye. Főbűne, hogy a világra jött. Ezenkívül is még rengeteg egyéb vétke van: hogy reggel felkel, este pedig lefek-

Az Augusztia-telep békebelli képet mutat

szik, hogy mosakszik, sok vizet iszik, hogy a sötétedéskor nem fekszik le aludni, hanem villanyt gyűjt, hogy nem szereti a nyerskosztot, hogy van rádiója (hogy nincs rádiója), hogy vannak gyerekei (hogy nincsenek gyerekei).

Kezdetben egészen békésen indult a dolog. „Inkább te, mint valami idegen”-jelszóval valósággal magukhoz édesgették a boldog lakástulajdonosok lakás nélkül maradt ismerőseiket, barátait. De minden csoda három napig tart, a társbérlet viszont bizonytalan ideig.

A golyók boldog tulajdonosa, a Teleki-téren szerezte őket

A legirigyeltőbb ember ma Pesten kétségtelenül Diogenes, aki csak egy hordóban lakott ugyan, de egyedül.

*

Augusztia-telep. Mindenféle szenny, piszok, nyitott, bűzlő latrinák és négyezer ember számára két vízcsap. Egy Habsburg főhercegnő nevét viseli ez a nyomortelep és nem oktanul... Bemegyünk az egyik lakásba, lyukas tető, földpadló, az ablakra már papír sem jutott. A két rozszant ágyban nyolcan alusznak, az anya meg a hét gyerek. Apa nincs, a legidősebb fiú tartja el a családot. Nem is kell megkérdezniem mit csinál, hiszen olyan közel van ide a Teleki-tér...

Mindenféle gyerekcsoportok játszanak. Golyóznak. Két kis agyaggolyóval legalább húszan. A golyók boldog tulajdonosa a Telekire jár, ott szerezte a golyókat (eredetileg négy volt) egypár cipőfűzőért, amit állítólag az iskolában kapott. Odébb, a földre húzott vonaliskolában „iskolást” játszanak. Ha rossz idő van, a szobában játszáskor ugyanezt. Ott is van megfelelő föld hozzá... De ügylatszük itt főleg csak játszáskor az iskolást a gyerekek. Mert, bár a délelőtt közepén vagyunk, igen sok iskoláskorú gyerek lézeng itthon. Az egyik, mert „éppen most” megy az iskolánövérhez, a másik, mert nincs ruhája, azért nem tud elmenni az iskolába, a harmadik „cigaretta” a Nemzeti előtt és most indul üzlet után. „Muszáj pénzt keresni — védekezük —, édesapám beteg, nem tud dolgozni...”

Egy rongyos, szutykos, okoszemű kisfiú érdeklődik: „Tessék mondani, igaz, hogy mi is kapunk unrárt?”

Úgy teszek, mint minden felnőtt, ha nem tud a gyerek kérdésére válaszolni. Kérdéssel felelek: Tudod te, hogy mi az az UNRRA?

„Igen — feleli határozottan —, valami olyan csokoládéféle...”

*

Barlanglakók is vannak még a nagy Budapesten, Budán, a Gellérthegy oldalában szokott megszállni a tizenhat éves Józsi — több hasonlókori barátjával. A barlanglakókat nehéz otthon találni. Este későn jönnek — ki tudja honnan —, reggel korán távoznak — ki tudja, hová —, „mert élni is kell valamiből”. A barlang bűzös, piszkos. A földön néhány elhasznált, ócska rohamsisak. Összetépett pénzdarabok és az emberi jelenlét egyéb csálhatatlan jelei.

Megkérdezem Józsit, hogyan lett belőle barlanglakó?

„Ott kezdődött — meséli —, hogy Kasán egy felnőtt biztatására elloptam még két évvel ezelőtt egy német tiszt aktatászkáját. Fontos iratok voltak benne. De lebuktam rajta és javítóba vittek. De ott nem javulhat meg az ember, csak még elromolhat, mert vasárnaponként összeülnek a fiúk és elmesélik, ki min bukott le. Azután aki kiszabadul, ugyanazt megcsinálja, de hiba nélkül. Nemrég lvtak vetőköztetőnek is, mert tudok oroszul, illetve ruszinul. De nem mentem mert félttem, hogy kitolnak velem, csak dolgoztatnak és nem adnak rendszeresen a zsalából. De azután cigarettáárus barátaim (úgy mondja ezt, mintha azt mondaná: minisz-

Délelőtt: iskolásgyerekek, iskolán kívül

ter barátaim), akikkel együtt laktam, adtak nekem is árulni cigarettát bizonyos mennyiségben...”

Szegény kis Józsi azonban nem juthatott magasra a társadalmi felemelkedés létráján, mert a cigarettával is elfogta a razzia.

„De a haveroknak azért nem lett kára belőle — mondja büszkén —, mert úgy eldugtam a bizonyítványomat, hogy egyet se találta meg a hekus...”

Józsit egy otthonba küldte a rendőrség. Eppen onnan készült megszökni, mikor

Mi az UNRRA? Valami csokoládéféle?

újra találkoztunk vele. Vissza akart menni a többiekhez, a barlangba.

„Ágyban fekhetsz, enniváló is van és te mégis oda akarsz visszamenni a piszokba? — kérdeztem.

„Nem akarom, hogy elartsanak. Nekem nem kell kegyelemkenyér. Különben is — a néni ezt nem érti...”

Szegény Józsi, ügylatszük mégsem tudott olyan könnyen választani a vetett ágy és a barlang között, s úgy vélte megoldani a lakásproblémát, hogy öngyilkos akart lenni. Úvegcserepeket evett...

Budapest, 1946-ban...

Dr. Földes Éva

Az Augusztia gyermekei. Az ő számukra kell építenünk a jövőt

(Foto: Mafirt)